

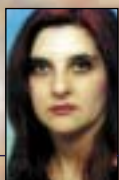

Рецензентите велат дека повод за оваа изложба не мора да биде формалното одбележување на годишнината од неговата смрт, туку напротив таа е резултат на долги и темелни истражувања и ретроспективно пренесување на неговото плодно дело.

По карактеристиките на долгиот животен пат и на творештвото, Папрадишки се доживува како историска и митска фигура.

ВТЕМЕЛУВАЧ НА СОВРЕ

■ Пишува: Милева ЛАЗОВА

Во Националната галерија во просторот на Чифте амам беше отворена голема изложба, посветена на последниот македонски зограф и првиот современ сликар Димитар Андонов Папрадишки (1859-1954). Изложбата содржи седумдесет ликовни дела (икони и масла), а презентира и неговиот сликарски прибор.

Организатор на оваа ретроспективна изложба е Славица Алексоска, виш кустос во Националната галерија. Нејзиниот стручен текст, заедно со освртот на д-р Владимир Величковски се теориските поткрепи во каталогот, кој

содржи голем број илустрации, од живописот, иконописното творештво, сликарските теми со кои се занимавал авторот во долгогодишниот живот.

ЗНАЧЕЊЕ

Изложбата е компонирана од познати и од непознати дела на Папрадишки, позајмени од јавни објекти, цркви и музеи, како и од приватни колекции, пред сè, од членовите на семејството. Најголемиот дел од иконите на Папрадишки, проценети на високи суми, се наоѓаат во манастирот "Св. Јоаким Осо-

говски", а дел има и во црквата "Св. Димитрија" во Скопје. Покрај определениот број ликовни дела од предвесникот на модерното македонско сликарство, зачувани се и неговиот прибор за работа, како и сликарскиот прибор кој прв пат се изложува во јавноста, откривајќи ни еден непознат детал, а тоа е дека уметникот сам ги изработувал своите четки од влакна на верверичка. Делата на Папрадишки се хетерогени и еклектични по стилските карактеристики, како и по остварените вредности. Во штафелајното сликарство тој во манир на наивен или примитивен реализам, негувал разни теми: граѓански портрети, пејзажи и фигуративни композиции со народни и историски теми. Покрај нивната документирана и историска вредност, тие во еден дел се најава на модерната уметност во Македонија.

кедонска уметност, имаат неговите остварувања во областа на портретниот и пејзажниот вид, отворајќи го поглавието на употребата на фотографијата како работна предлошка, како и фигуративните композиции со фолклорни и историски теми кои, исто така, имаат своја еволуција во современата македонска уметност.

ВЛИЈАНИЕ

Димитар Андонов од велешкото село Папрадиште е забележан како последниот зограф и првиот втемелувач на современото македонско ликовно творештво. На 24-годишна возраст тој се запишал на Художествената иконографска школа во Киев, која успешно ја завршил. На иницијатива на професорите се запишал на московската академија, кога ја насликал иконата Вознесение Хрис-

МЕНОТО МАКЕДОНСКО ЛИКОВНО ТВОРЕШТВО

Одлуката на Папрадишки паралелно со создадените икони и фрески да слика профани теми, има историско значење. Особено значење, како најава на модерната ма-

тово, за која добил награда од 1.000 рубљи, сребрен медал и редовна стипендија. Но, поради познатиот грабеж во Папрадиште, се вратил дома за да му помогне на

семејството и никогаш потоа не го продолжил студирањето во Москва. На почетокот на XIX век Папрадишки ги прифатил западните струења и почнал со сигурност да влијае врз ликовните случувања во Македонија.

"Папрадишки успеал да внесе новини во сликарството во периодот кога ликовната уметност во Македонија покажувала сериозни знаци на опаѓање и презаситеност од еднолични повторувања", пишуваат Алексоска и Величковски.

Неговиот талент, работа, школувањето надвор од земјата, придонеле Андонов да прерасне во сликар со модернистички тенденции. Покрај иконите и фреските тој

сликал и портрети, историски настани, етно-мотиви, пејзажи. Папрадишки остварувал разновидни релации со сликарите Лазар Личеноски, Никола Мартиноски, Томо Владимирски, Вангел Коџоман, Василие Цицо Поповиќ, но до крај останал доследен на своите сфаќања и сликарски пристап.

Последните денови од својот живот, покрај сликањето, Димитар Андонов Папрадишки му ги посветил и на размислувањето за животот и за смртта. Тие размислувања умел да ги оформи во убави афоризми: "Смртта не е прекинување на сè. Смртта е само едно повлекување на снагата од природата. Духот останува ако постоел".

